

УДК 316.77:323.23

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.8(277).3-9

Микола Сенченко,

директор Книжкової палати України, професор,

e-mail: director@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7445-5185>

Оргтехнології трансформації соціально-політичних систем

Сформовано віртуальну модель застосування технологій, стратегій та інструментів ведення організаційної війни (ОВ) з метою трансформації соціально-політичних систем. Розглянуто технології організаційної війни як складний системний механізм, що охоплює такі елементи: інформаційні війни; кібератаки та хакерство; корупційний уряд; розпалювання міжнародних і міжрелігійних конфліктів; заохочення сектантства; поширення помилкових цінностей; розмивання національних і культурних основ народу.

Виділено та охарактеризовано десять етапів оргвійни, до яких належать: злам культурно-змістового коду нації; стратегія "навченої безпорадності" та депопуляція; "виведення" нових еліт; стратегія "ринок проти ідеології"; експортовані секти проти традиційних віровчень; атомізація суспільства; радикалізація та революціонізація; ідея про "злочинність влади"; маніпуляція молоддю; дипломатичний тиск.

Докладно проаналізовано кожну з наведених технологій. Зокрема, одним із головних завдань ініціаторів організаційних війн є встановлення контролю над системою освіти та ЗМІ — найпотужнішими каналами ідеологічного впливу на суспільство, за допомогою яких відбувається перебудова масової свідомості та світогляду. До демонтажу національних держав, традиційних культур і цивілізацій призводять і такі компоненти оргвійн, як ідейний плюралізм, розмивання моральних принципів, стрімке зростання матеріальних запитів, передусім еліти, втрата керованості економікою.

Підсумовано, що основу технологій організаційних війн зазвичай становить громадське невдоволення в країні, брак законодавчо підтриманих каналів взаємодії "влада — суспільство", за якого негативне самовідчуття населення спричиняє соціальний дискомфорт, що провокує радикальні настрої й подальшу революціонізацію народних мас.

Ключові слова: організаційна війна, "оксамитові" революції, код нації, стратегія "навченої безпорадності", депопуляція, нова еліта, експортовані секти, атомізація суспільства, "злочинність влади", маніпуляція

Постановка проблеми. З розпадом соціалістичної системи у світі сформувалась однополярна модель, відчутним стало прагнення США до світового панування в усіх сферах соціальної комунікації — від політики до культури. Кінець ХХ ст. характеризувався агресивною політикою американців, які поетапно насаджували багатьом країнам світу західні цінності й норми, руйнували національні економіки, перетворюючи держави на свій сировинний придаток, зневажливо ставилися до їх культурних і конфесійних особливостей. Якщо місцеві політичні лідери намагалися чинити опір чи не вписувалися в систему координат США, їх негайно усували з політичної арени.

У багатьох країнах світу прокотилися "оксамитові" революції, що відбувалися за однотипним сценарієм. Їх результатом стало повалення керівних еліт і злам державності. Панування США над численними

суверенними державами, втручання в їх внутрішні справи в комплексі з офіційною заявою американського президента про винятковість своєї нації, свідчить про нову тенденцію міжнародної політики — неокolonіальний переділ світу, в якому колонізатором прагне стати лише одна держава.

Для реалізації завдань із підкорення країни-жертви автори оргвійни використовують комплекс складних, багаторівневих технологій, розроблених аналітичними центрами Великобританії та США [1]. Югославія, Грузія, Ірак, Туніс, Єгипет, Лівія, Сирія, Україна — далеко не повний перелік країн, в яких ці технології були застосовані, зануривши держави в так званий "керований хаос" [2].

Технологія організаційних війн — це складний системний механізм, елементи якого взаємопов'язані довільним чином, а результати застосування можуть

мати багатовекторну варіацію розвитку; охоплює стратегії "непрямої дії", "м'якої сили", "розумної сили", "керованого хаосу", "операції базового ефекту" [3—7].

Незалежно від регіону застосування технологія оргвійн складається з таких елементів: інформаційні війни; кібератаки та хакерство; корупційний уряд; розпалювання міжнаціональних і міжрелігійних конфліктів; захоплення різних видів сектантства; нав'язування хибних цінностей; розмивання національних і культурних основ народу.

Метою застосування технології ОВ є переформатування держав-жертв, перебудова масової свідомості, зниження здатності громадян до опору й самоорганізації, формування суспільства зі стертою пам'яттю.

Мета дослідження — надати загальну характеристику технології організаційної війни, що використовується для трансформації соціально-політичних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи технологію організаційних війн як глобальну загрозу сучасному світоладу (нині експерти порівнюють ОВ зі зброєю масового ураження), виокремимо основні етапи її застосування на практиці: *злам культурно-змістового коду нації; стратегія "навченої безпорадності" й депопуляція; "виведення" нових еліт; стратегія "ринок проти ідеології"; експортвані секти проти традиційних віровчень; атомізація суспільства; радикалізація та революціонізація; ідея про "злочинність влади"; маніпуляція молоддю; дипломатичний тиск.*

1. Злам культурно-змістового коду нації

На першому етапі реалізації цієї технології проводиться масова й цілеспрямована робота із заміни культурно-змістового коду нації, насаджуються помилкові цінності. Під прикриттям ідей свободи, лібералізму, демократії й толерантності у свідомості народу руйнують основи, що відповідають за цілісність соціальної системи. Головна цільова аудиторія, на яку спрямована пропаганда цих ідей, — це насамперед молодь і представники середнього віку, оскільки вони, з одного боку, найбільше піддаються інформаційному впливові, з іншого — їх найлегше вивести на мітинги й протести у разі потреби.

На цьому етапі головним завданням ініціаторів організаційних війн є встановлення контролю над системою освіти, зміна навчальних програм для школярів і студентів, розповсюдження "правильних" підручників, написаних відповідно до потрібної концепції. Такі навчальні посібники мають не лише руйнувати єдину систему знань, а й паплюжити національну історію народу. Наприклад, підручники з історії сповнені численними вигадками й наполегливо втокмачують школярам, що населення країни — жертви агресії неповноцінне, а його національна історія — ланцюг невдач і ганьби, тоді як зразком для наслідування є, безсумнівно, західна цивілізація "суспільства споживання".

Щонайпотужнішим каналом ідеологічного впливу також є ЗМІ, які дають змогу трансформувати масову свідомість і світогляд за допомогою жорсткої дії

сучасних засобів маніпуляції духовною сферою людини із застосуванням інформаційних і соціально-культурних технологій. Телевізійний ефір заповнюють однотипні шоу, реклама товарів і послуг, пропаганда тотального споживацтва та гедонізму. Передачі, що порушують складні проблеми, та інтелектуальні програми поступово зникають із сітки мовлення чи переносяться на нічний час. Тривале "промивання мізків" призводить до отупіння нації та формування некритичного мислення, що значно спрощує управління масовою свідомістю.

Особливу роль технологи відводять вихованню почуття толерантності як нездатності й небажання чинити опір зовнішньому впливові, покірної готовності інтегрувати чужі ідеї та стереотипи поведінки до системи національних цінностей. Толерантність вводиться в ранг фетиша, й зневажливе ставлення до неї неминуче призведе до принизливого таврування й перетворення на об'єкт кепкувань.

Світова організаційна війна має на меті руйнування засад солідарності, широке впровадження культу грошей і соціал-дарвіністських стереотипів в уявлення про людину й соціум, а отже здатність населення до опору, самоорганізації та розвитку різко знижується. Як наслідок, формується специфічне середовище розслабленого національного духу, що заперечує державу й національно-культурні традиції. Саме в таких умовах комфортно почуваються різноманітні екстремістські рухи.

Після того, як суспільна свідомість розхитана й сповнена альтернативними сенсами та цінностями (часто-густо суто споживацькими), автори організаційних війн переходять до другого етапу реалізації своєї технології. Через ЗМІ, різноманітні інститути й результати соціологічних опитувань активно транслюються ідеї про політичну неспроможність громадян, заздалегідь визначені результати виборів, бутафорський характер політичних партій і рухів, вирішальну роль корумпованих чиновників в управлінні всіма сферами економіки та громадського життя, інертність і безправність громадських організацій, що майже не впливають на соціальні процеси, брак державної підтримки народу, нехтування основними конституційними правами.

Ці проблеми існують не лише на шпальтах і в ефірах, а й у реальному житті, що лише посилює ідеологічний вплив ЗМІ та призводить до політичного абсентеїзму, апатії й розчарування. В психології така ситуація має назву "навчена безпорадність".

2. Стратегія "навченої безпорадності" й депопуляція

Якщо тривалий час привчати людину до вимушеної безпорадності й навіювати думку, що від її рішень і дій нічого не залежить, незабаром це стане філософією життя й знищить бажання робити бодай що-небудь. Протилежним боком безпорадності може бути мстива агресія, котра спонукатиме громадян до протиправних дій. Спрацьовує механізм колективної безвідповідальності, втілений у формулі "Чому чиновникові можна, а мені не можна?".

Ідейний плюралізм (як всюдозволеність), розмивання моральних принципів, зростання матеріальних запитів, передусім в еліти, втрата керованості економікою — вагомі компоненти організаційних війн, спрямовані на реалізацію головного завдання — демонтажу національних держав, традиційних культур і цивілізацій.

Застосування технології ОБ на перших етапах зазвичай призводить до запланованого демографічного результату — скорочення чисельності населення, в якому не зацікавлені організатори нового світового ладу. Наприклад, ліберальні економічні реформи на пострадянському просторі спричинили демографічну катастрофу, що характеризувалася стрімким скороченням народжуваності та стрибком смертності.

Отже, сексуальна революція, пропаганда гедонізму, споживацької психології та індивідуалізму різко скорочують народжуваність. Соціал-дарвінізм і байдужість до чужих проблем позбавляють людей волі до життя й збільшують смертність. Формування величезного соціального дна з люмпенів породжує ненаситний механізм своєрідної "евтаназії" — ці категорії людей швидко вмирають. А "дно" втягує в себе нові контингенти.

3. "Виведення" нових еліт

Паралельно з культивуванням стану політичного абсентеїзму та розмиванням культурно-цивілізаційного фундаменту нації ініціатори оргвійн реалізують третій етап технології — захоплення важелів економічного регулювання й формування всередині країни підконтрольних економічних еліт. Це завдання передбачає активне залучення до участі в економічній політиці країни-жертви транснаціональних корпорацій і злочинних синдикатів, наднаціональних органів і організацій, контрольованих технологами "керованого хаосу". Найчастіше процес прискорюють за допомогою глобалізації економічних процесів, втягування національної держави в різноманітні міжнародні економічні організації, повноправним учасником яких вона так і не стане.

Висновки аналітиків свідчать, що зростання економіки провідних країн нині залежить не від розвитку власного виробництва, а від перерозподілу ресурсів між сильними державами та країнами "третього світу". Загартницька політика полягає в різкому послабленні національної держави (зазвичай після затягування в боргову пастку), приватизації та скуповуванні всіх видів її ресурсів, у тому числі й природних. Країна-жертва під тиском міжнародних фінансових інститутів стає інструментом глобалізації — передусім проводячи приватизацію та скорочуючи витрати на соціальні потреби й підтримку таких національних систем, як наука та культура.

Для досягнення максимального результату слід сформувати всередині країни групу ліберально налаштованих функціонерів у сферах державного управління та великого бізнесу. І якими б креативними чи працездатними не виявилися ці особи — вони лише слухняні виконавці волі сценаристів глобальної організаційної війни.

На думку експертів, люди, які утворюють найвищий економічний клас сучасного світу, живуть не у своїх країнах, а в п'ятизіркових готелях і закритих резиденціях, а їхні інтереси захищають приватні наймані армії. Новий глобальний клас власників і управлінців протистоїть розділеним державними кордонами суспільствам не лише як одночасний власник і управлінець, а й як актор глобальної, тобто всеосяжної, структури.

Еліта державного управління усвідомлює себе не частиною власної нації, а елементом глобального управлінського класу. Відповідно, вона переходить від управління в інтересах націй-держав до управління ними в інтересах глобальних мереж, що об'єднують представників фінансових, політичних і технологічних структур, не пов'язаних із певною державою. Таке управління зазвичай відбувається всупереч національним інтересам країни-жертви, часто за рахунок цих інтересів (а іноді й через їх повне ігнорування). Цивілізовані ринкові відносини замінюють правила глобального бізнесу.

Система підготовки (вирощування) антинаціональних економічних еліт, які обслуговують інтереси глобального бізнесу, однакова, незалежно від регіону застосування технології. Формування мережі агентів впливу для забезпечення процесів організаційних війн і подальшого перехоплення управління передбачає добір кандидатів із випускників профільних вишів, стажування в американських університетах, де вони опановують економічний аналіз підприємств і галузей народного господарства з метою їх приватизації та купівлі транснаціональними корпораціями.

"Здібні" учні зазвичай спочатку викладають у вишах, згодом дістають посади в уряді, частина з них стає олігархами. На етапі добору кадрів вкрай важливо, щоб кандидати були небагатими, розумними, цинічними, пожадливими й космополітичними. Вони не повинні любити й жаліти свою Батьківщину. Вони не повинні охороняти свій народ і дбати про нього, а слова "совість", "патріотизм", "допомога" ліпше вилучити з лексики загалом. Вони мають бути догматично віддані ідеї "роздержавлення економіки" та "вільного ринку" й слухняно виконувати завдання заокеанських "друзів" і міжнародних фінансових організацій.

4. Стратегія "ринку проти ідеології"

Один із розробників теорії "керованого хаосу" С. Манн, особисто причетний до розпалювання конфліктів у багатьох точках світу, дієвими механізмами "створення хаосу" визнавав "сприяння демократії та ринковим реформам" і "підвищення економічних стандартів та ресурсних потреб, що витісняють ідеологію". Згідно зі С. Манном [5], до ефективних засобів "керованого хаосу" належать:

- сприяння ліберальній демократії;
- упровадження ринкових реформ;
- підвищення життєвих стандартів населення, передусім еліти;
- витіснення цінностей та ідеології.

Цілком очевидно, що ці напрями повною мірою реалізовано на пострадянському просторі за допомогою "кольорових" революцій.

Втрата основних економічних важелів країни, перехід на зовнішнє управління глобальним бізнесом неодмінно призводять до різкого погіршення рівня життя, скорочення обсягів ВВП і масового невдоволення громадян. ЗМІ продовжують культивувати у свідомості народу ідеали суспільства споживання; матеріальний добробут, значні статки, можливість придбати дедалі більшу кількість товарів і послуг стають якщо не сенсом життя, то доволі значущими елементами повсякденного буття. Найдорожче авто чи годинник, коштовності, брендовий одяг, найсучасніші гаджети є маркерами соціального статусу людини та її успішності.

Погіршення економічної ситуації в країні неодмінно спричиняє в суспільстві споживання психологічну напруженість, оскільки не всі мають змогу самоствердитися завдяки статусній іграшці, й призводить до посилення поляризації різних груп населення, насамперед за матеріальним критерієм.

У цих умовах технологія "керованого хаосу" переходить до наступного етапу — створення численних громадських організацій, молодіжних рухів і релігійних сект. Головне завдання — максимально роз'єднати націю, протиставити одну групу іншій (на релігійній, етнічній, політичній чи культурній основі). А внутрішні проблеми, матеріальна скрута, загальний рівень агресії сприятимуть подальшій ескалації проблеми.

Різні народи згадають давні взаємні претензії, національний конфлікт неодмінно супроводжуватиме конфлікт конфесій. Загостряться суперечності між течіями всередині релігій, формуватимуться різноманітні фашистські й націоналістичні угруповання, які розпочнуть погроми. В умовах соціальної кризи та глобалізації відбуватиметься інтенсивна етнічна міграція, створюючи нове конфліктогенне тло міжнародних стосунків. Під час реалізації цього сценарію на практиці ситуація може втратити контроль і призвести до глобальної етнічної війни та занепаду великих народів.

5. Експортовані секти проти традиційних віровчень

У межах застосування технології "керованого хаосу" переформатуванню підлягають традиційні віровчення внаслідок масового експорту чужих для місцевого релігійного середовища тоталітарних сект (євангелістських, саєнтологів тощо). Їх адепти активно прямують до вершин влади, і це найчастіше відбувається в православних державах. Наприклад, за даними ЗМІ, відкрито опублікованим в Інтернеті, колишній прем'єр-міністр України А. Яценюк став послідовником учення засновника секти саєнтологів Л. Р. Хаббарда ще 1998 р., коли працював консультантом кредитного департаменту банку "Аваль".

За пів року колишній спікер українського парламенту, а також глава уряду закінчив у Києві курси

"Школи діанетики", під ім'ям якої діяла "Церква саєнтології". За дивним збігом обставин відразу після навчання розпочався стрімкий кар'єрний зліт політика. Попри поширення нових нетрадиційних релігій на пострадянському просторі, маловідомим залишається факт щодо їх експорту зі США (Церква Христа, Суспільство свідомості Крішні, Церква саєнтологів тощо). Будь-яка тоталітарна секта неодмінно відокремлює свою паству від інших громадян і дезінтегрує суспільство.

6. Атомізація суспільства

На цьому етапі головною метою є руйнація комунікативних зв'язків суспільства, якої досягають шляхом реалізації таких завдань:

- індивідуалізація через неолібералізм, атомізація суспільства, замикання людини в соціальних мережах, що створюють ілюзію широкого кола спілкування;

- знищення зв'язків найближчого соціального оточення через культові організації, зниження рівня життя більшої частини населення;

- руйнування транспортних магістралей, здорожчання авіаквитків, що призводить до ізоляції жителів віддалених регіонів у "малій Батьківщині", блокує усвідомлення причетності до життя країни;

- розпалювання міжконфесійних і міжетнічних суперечностей;

- надмірне розшарування суспільства на багатих і бідних, створення комунікативних бар'єрів;

- формування системи елітарної (платної) освіти, доступної лише вузькій групі осіб.

У соціології є поняття аномії, котре розуміють як соціальну патологію, руйнування людських зв'язків і дезорганізацію громадських інститутів, масову девіантну поведінку. Це стан, за якого значна частина соціуму свідомо порушує усталені норми й правила. Численні соціальні групи в стані аномії не відчувають причетності до діяльності суспільства, відбувається їх відчуження, а згодом нівелюються загальноприйняті норми та цінності. Невизначеність соціального стану й втрата почуття солідарності провокують наростання девіантної поведінки.

7. Радикалізація та революціонізація

Після формування на глобальному та регіональному рівнях системи "зон критичності" у сферах політики, фінансів, економіки, релігії, торгівлі, інформаційній комунікації, освіти й екології, технологи організаційних війн переходять до наступного етапу — стимулювання революційної напруженості в країні. У новітній історії більшість "правильних" революцій здійснюють за єдиним сценарієм і зазвичай розпочинають із незначного приводу (події) в доволі успішних країнах зі стабільним політичним режимом. Деструктивні процеси дістають блискавичну схвальну реакцію Заходу й наполегливу вимогу — припинити насильство стосовно "демократичних" революційних сил.

В організаційному аспекті для дискредитації державних інститутів і чинної влади консолідує різноманітні сили й рухи, дестабілізуючи ситуацію в

країні за допомогою криміналу, радикальних націоналістів, adeptів тоталітарних сект, молоді з асоціальних груп, представників громадських (наприклад, студентських) рухів протесту тощо. Ініціатори організаційних війн прагнуть створити у владі чи опозиції критичну масу прозахідних маріонеток, як, наприклад, під час "кольорових" революцій у Грузії та Україні.

Основні засади геополітичної доктрини "керovanого хаосу" в політичній сфері країни передбачають такі заходи:

- об'єднання на визначений період розрізаних політичних сил, які виявляють невдоволення чинною системою влади та діями законного уряду;

- підривання впевненості лідерів країни у власних силах і лояльності армії, служб безпеки й інших силових структур;

- пряма дестабілізація ситуації в країні, заохочення революційних настроїв та антиурядових протестів за допомогою кримінальних елементів і націоналістичних угруповань (у мусульманському світі з цією метою залучають радикальні організації ісламізму), поширення паніки тощо;

- організація зміни влади шляхом "демократичних" виборів, озброєних виступів чи інших методів.

Основу технології організаційних війн передусім становлять громадське невдоволення в країні, брак чітких і законодавчо підтриманих каналів взаємодії "влада — суспільство", умови, за яких негативне самовідчуття населення спричиняє соціальний дискомфорт. Водночас має діяти певна організаційна група, яка впливає на внутрішньополітичний процес у країні: жертви, своєрідний "інкубатор революційних настроїв" (наприклад, опозиційна інтелігенція, молодь чи радикальне революційне угруповання), котрий відіграє роль "п'ятої колони". Обов'язково встановлюють контроль над провідними інформаційно-комунікаційними каналами, що допомагають ефективно транслювати в маси радикальні ідеї.

8. Ідея про "злочинність влади"

Для того щоб консолідувати розрізнені аполітичні групи, радикалізувати їхні настрої та вивести на вулиці, технологи ОВ активно впроваджують ідею про злочинність влади. Керівні еліти оголошують ворогами народу й наполягають на їх негайному усуненні від державного управління. Неодмінно з'являється ідея розподілу суспільства на "наших" (прибічники реформ) і "чужих" (супротивники ескалації революційного конфлікту). Така диференціація породжує в певній частині населення страх опинитися поза "прогресивним" рухом, що має значно більший вплив на суспільні настрої, аніж уряд. Натовп розпочинає активно копіювати символи й гасла революціонерів (троянди та прапор із хрестами — в Грузії, колективні стрибки молоді — в Україні).

Технологи всіляко тиражують інформаційний образ перемоги, неминучого й радісного переродження суспільства відразу після тріумфу нових сил. Така стратегія призводить до емоційного розігрівання

натовпу, остаточного блокування в нього критичної свідомості та появи колективного, легкокерованого мислення. Формула істини "наші — вороги" стає постійним джерелом інтерпретацій, що дають змогу використати будь-яку подію в інтересах творців організаційних війн.

Саме цей етап радикалізації нації зазвичай ігнорують політичні лідери, сприймаючи суспільні коливання як чергові сутички молоді на ґрунті алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Легковажність і нерішучість уряду зазвичай призводить до сумних наслідків. Зволікання із застосуванням силових дій у комплексі з цілеспрямованою й виваженою інформаційною пропагандою агресора народ сприймає як слабкість влади, що лише живить хвилі невдоволення. Важливою стає самоідентифікація з "нашими" — бути в авангарді модно, престижно й демократично. Колишня нечисленна маргінальна опозиційна група нестримно обростає масою союзників. Будь-які поступки влади чи готовність до переговорів натовп сприймає як перемогу, що дедалі більше розпалює його апетити.

Технологія організаційних війн спирається на знання глибинних соціокультурних детермінант деструктивної діяльності, свідомо пробуджує в народі руйнівні інстинкти, нашарування вибухових емоцій на базову формулу "наші проти ворогів". Невдоволення та звинувачення синхронізуються — ворог стає об'єктом чужого біологічного виду, а отже зникають будь-які обмеження на методи та масштаб внутрішньовидової боротьби. У цьому контексті показове твердження Й. Геббельса про те, що "євреї зовні нічим не відрізняються від людей, але насправді вони не люди".

Парадоксально, але влада власноруч підіграє революційний ентузіазм: еліта, чия популярність і так стрімко знижується, вдається до абсурдних дій, на перший план виходять найвідразливіші персонажі. Українська криза 2014 р., спалювання людей у будинку профспілок в Одесі та каральні операції проти мирних громадян Донецька й Луганська — яскравий приклад і закономірний результат застосування технології організаційних війн.

На цьому етапі головну роль відіграють соціальні мережі. Майже в усіх країнах, що стали жертвами організаційних війн, дії натовпу оперативно координували за допомогою розсилання повідомлень про мітинги й інші акції через соціальні мережі, електронну пошту та мобільний зв'язок. Зауважимо, що сервери Facebook, Twitter, Hotmail, Yahoo і Gmail розміщені в США й перебувають під контролем відповідних служб, які мають доступ до всієї важливої інформації.

Отже, ретельно підготовленому й розігрітому натовпу вистачить найнезначнішої події чи провокації, аби стався спалах, розпочалися сутички з правоохоронними органами й розгорівся повномасштабний громадянський конфлікт. На думку експертів, після

чергової "кольорової" революції в країні залишаються збуджені, істеричні спільноти, не здатні до критичного аналізу дійсності. Втрата самоідентифікації й ментальна піддатливість ставить їх в пряму залежність від "спонсорів демократичного процесу". За браком альтернативного мислення народ впадає в історичне дитинство й за власною ініціативою перетворюється на напівколонію. Саме в такий спосіб формується нова світова колоніальна імперія, яку контролюють за допомогою інформаційних технологій і організаційних війн.

9. Маніпуляція молоддю

До технології організаційних війн активно залучають підлітків і молоде покоління. Об'єктивні особливості психологічного стану цієї вікової групи працюють на потреби маніпуляторів свідомістю мас. Некритичність мислення, емоційне сприйняття навколишнього світу та бажання самоактуалізуватися стають поживним ґрунтом для створення хаосу в суспільстві руками молоді.

У 2008 р. США започаткували "Альянс молодіжних рухів" (АМР). Цю організацію фактично фінансував Захід, надаючи технічну й організаційну підтримку оргівіям, проводячи навчання та координацію опозиційних молодіжних рухів у світовому масштабі, передусім — на Близькому Сході, в Північній Африці, Латинській Америці та країнах колишнього СРСР. У першому саміті АМР, який відбувся в Нью-Йорку, брали участь співробітники Держдепартаменту США, члени Ради з міжнародних відносин (РМВ), колишні співробітники Ради національної безпеки США, радники Міністерства національної безпеки США й численні представники американських корпорацій і новинних організацій, як-от AT&T, Google, Facebook, NBC, ABC, CBS, CNN, MSNBC і MTV.

У заяві про завдання АМР зазначено, що ця некомерційна організація сприяє низовим активістам у діяльності з розширення глобального впливу. У 2009 р. ідею "Альянсу молодіжних рухів" активно підтримала Х. Клінтон. Одним із засновників АМР був колишній радник К. Райс — Дж. Коен, нині топменеджер Google, що працює на РМВ. Партнером АМР стала й британська організація Quilliam, започаткована колишніми політв'язнями Єгипту — членами ісламського радикального об'єднання Хізб-Ут-Тахрір. Організація Quilliam нещодавно отримала від уряду Великобританії грант у 1 млн фунтів стерлінгів і тісно співпрацює зі спецслужбами цієї країни. До головних завдань входить підготовка теоретичних рекомендацій, зокрема як подолати ісламізм зсередини, та проведення тренінгів з організації протестів для "соціальних активістів".

Одним з учасників АМР є опозиційна молодіжна організація Єгипту "6 квітня", лідери якої ініціювали "ненасильницькі протести" й вивели тисячі демонстрантів на вулиці, аби повалити уряд єгипетського президента Х. Мубарака 2011 р. Технологія організації заколотів передбачала широке використання

інтернет-мереж, за допомогою яких координували дії мітингувальників.

Учасник революційних подій в Єгипті зауважував, що їх скеровувала "Революційна рада молоді" з 15 осіб, які також були або членами, або прибічниками молодіжного руху "6 квітня". Активісти використовували Facebook і Twitter здебільшого не для спілкування, а для дезорієнтації служб безпеки. Наприклад, у день "Х" єгипетські служби безпеки чекали на протестувальників в одних місцях, тоді як вони збирали народ в інших. За п'ять хвилин, користуючись звичайними телефонами, активісти могли мобілізувати понад 300 демонстрантів. Один з організаторів протестів А. Салах розповів кореспондентові, що учасники постійно змушували поліцію розосереджувати свої сили, вводили її в оману, використовуючи Twitter і Facebook для дезінформації тільки тоді, коли активісти вже перебували на визначених позиціях. Іноді для "запалювання" акцій цілеспрямовано обирали бідні райони, як-от каїрська околиця Імбада, де людей можна було швидше й легше мобілізувати.

10. Дипломатичний тиск

Після того, як ситуація в країні вийде з-під контролю влади, а протестний натиск, який підбурюють провокатори, поводитиметься дедалі агресивніше, світова громадськість і лідери західних держав розпочинають активний інформаційний і дипломатичний тиск на чинний уряд та главу держави. Технологія організаційних війн переходить до фінального етапу, головним завданням якого є усунення незручного лідера з політичної арени.

Якнайкраще це демонструють єгипетські події 2011 р. Після зіткнення силових структур з агресивними демонстрантами від різних держав лунали звинувачення в порушенні прав людини та недемократичності режиму. Наприклад, міністр закордонних справ Швейцарії була "стурбована насильством в Єгипті" й закликала владу "шанувати свободу слова" [7], прем'єр-міністр Туреччини звернувся до Х. Мубарака: "Прислухайтеся до криків людей і їхніх вимог. Дійте в інтересах миру, безпеки та стабільності Єгипту. Вживайте заходи для заспокоєння народу. Правила демократії вимагають пошани до волі людей, до їхніх вимог і закликають не ігнорувати народ" [8].

Державний департамент США наполягав, щоб уряд Єгипту мирно поведився з демонстрантами, а американський президент потребував негайно ініціювати процедуру передачі влади. У кількох містах Канади, зокрема в Монреалі, відбулися мітинги на підтримку єгипетських протестувальників.

Природно, така позиція Заходу та його союзників ще більше дестабілізувала ситуацію в країні-жертві, деморалізувавши уряд і додавши впевненості в перемозі революційно налаштованим масам. Зрештою, ретельно спланований сценарій дійшов фіналу — відставка й арешту єгипетського президента Х. Мубарака. За подібним алгоритмом події розгорталися і в

Тунісі 2011 р. І щоразу реакція Заходу в ЗМІ була прогнозованою та однотипною: вимоги щодо дотримання демократичних прав, упевненість у повному безсиллі національної влади тощо повторювалися як добре завчені шаблони.

Висновки. Технологію організаційних війн нині активно застосовують держави-агресори з метою встановлення світового панування чи розподілу ресурсів країн-жертв. Вона охоплює стратегії "непрямої дії", "м'якої сили", "розумної сили", "керованого хаосу", "операції базового ефекту" [3—7]. Для реалізації завдань із підкорення потрібних держав і перетворення

їх на сировинні придатки використовують комплекс складних, багаторівневих технологій, розроблених аналітичними центрами Великобританії та США [1]. Події, що відбулися в Югославії, Грузії, Іраку, Тунісі, Єгипті, Лівії, Сирії, Україні, свідчать про те, що ці держави зазнали цілеспрямованого впливу технологій організаційної війни, наслідком чого стало перформатування держав-жертв через повалення чинної влади, перебудова масової свідомості, зниження здатності нації до опору й самоорганізації, руйнування її етнічних і культурних основ, формування суспільства зі стертою пам'яттю тощо.

Список використаної літератури

1. Сенченко М. Мозкові центри країн світу / М. І. Сенченко, О. М. Сенченко, В. Г. Гастинщиков. — Київ : Персонал, 2016. — 278 с.
2. Сенченко О. Інформаційно-мережеві війни: теорія, моделі, алгоритми / О. М. Сенченко. — Київ : КІТ, 2017. — 348 с.
3. Сенченко М. Організаційна війна в умовах псевдodemократії / Микола Сенченко // Вісник Книжкової палати. — 2019. — № 7. — С. 3—9. DOI: 10.36273/2076-9555.2019.7(276).3-9.
4. Овчинский В. Организационное оружие: функциональный генезис и система технологий XXI века : докл. Изборскому клубу, 02.08.2013 / В. Овчинский, И. Сундиев // Изборский клуб. — 2013. — № 6. — С. 47—66.
5. Mann S. R. Chaos theory and strategic thought / Steven R. Mann // Parameters. — 1992. — Vol. 22. — P. 54—68.
6. Nye J. Smart power / Joseph S. Nye // New perspectives quarterly. — 2009. — Vol. 26, iss. 2. — P. 7—9.
7. Филимонов Г. "Мягкая сила" культурной дипломатии США / Г. Ю. Филимонов. — Москва : РУДН, 2010. — 212 с.
8. Капицын В. М. Космополитизм — компонент "мягкой силы" и глобального управления / В. М. Капицын // Обозреватель. — 2009. — № 10. — С. 70—79.

Mykola Senchenko

Organizational technologies for the transformation of socio-political systems

A virtual model of the use of technologies, strategies and tools for organizational warfare has been formed in order to transform socio-political systems. Organizational warfare technologies are considered as a complex systematic mechanism covering the following elements: information wars; cyberattacks and hacking; corrupt government; igniting interethnic and inter-religious conflicts; promotion of sectarianism; spreading false values; erosion of the national and cultural foundations of the people.

Ten stages of the war are identified and characterized, which include: breaking the nation's cultural and content code; "learned helplessness" strategy and depopulation; "withdrawal" of new elites; a "market against ideology" strategy; exported sects against traditional doctrines; atomization of society; radicalization and revolutionization; the idea of "crime of power"; manipulation of youth; diplomatic pressure.

Each of the following technologies has been analyzed in detail. In particular, one of the main tasks of initiators of organizational wars is to establish control over the education system and the media — the most powerful channels of influence on the consciousness of society, through which the restructuring of the mass consciousness and outlook. The dismantling of nation-states, traditional cultures and civilizations is also caused by such components of orgwines, such as ideological pluralism, erosion of moral principles, rapid growth of material demands, first of all elites, loss of economic control.

It is summarized that the basis of organizational warfare technologies is usually the public discontent in the country, the lack of legislatively supported channels of interaction "power — society", in which the negative well-being of the population causes conscious social discomfort, which provokes radical moods and further revolutionization of the people.

Keywords: *organizational war, "velvet" revolutions, nation code; strategy of "learned helplessness", depopulation, new elite, exported sects, atomization of society, "crime of power", manipulation*

References

1. Senchenko M., Senchenko O., Gastinshikov V. (2016). Mozkovi centri krayin svitu. Kiyiv: Personal.
2. Senchenko O. (2017). Informacijno-merezhevi vijni: teoriya, modeli, algoritmi. Kiyiv: KIT.
3. Senchenko M. (2019). Organizacijna vijna v umovah psevdodemokratiyi. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 7, pp. 3—9. DOI: 10.36273/2076-9555.2019.7(276).3-9.
4. Ovchinskij V., Sundiev I. (2013). Organizacionnoe oruzhie: funkcionalnyj genezis i sistema tehnologij XXI veka. *Izbornskij klub*, 6, pp. 47—66.
5. Mann S. R. (1992). Chaos theory and strategic thought. *Parameters*, 22, pp. 54—68.
6. Nye J. Smart power (2009). *New perspectives quarterly*. Vol. 26, iss. 2, pp. 7—9.
7. Filimonov G. (2010). "Myagkaya sila" kulturnoj diplomatii SShA. Moskva: RUDN.
8. Kapicyн V. M. (2009). Kosmopolitizm — komponent "myagkoj sily" i globalnogo upravleniya. *Obozrevatel*, 10, pp. 70—79.

Надійшла до редакції 20 серпня 2019 року